

KAPITEL 1

När han vaknar riktar han samma fråga mot mig igen. Det är tredje gången.
»Förstår *du* något av detta? Max?«

I efterhand när jag tänker tillbaka på hur frågan ställs, på tonen, rummet, på vädret därute, på min röda hjälm som hänger på kroken vid dörren och ropar mot mig, är det så lätt att säga nej. I tanken efteråt säger jag det bara, »nej«, säger jag, »jag förstår ingenting«, enkelt, rakt ur hjärtat, med en axelryckning. Efter detta tänkta nej somnar han igen och jag står med hjälmen under armen i hissen till gatuplan, promenerar genom sjukhusentrén på det sätt som friska på besök alltid gör: visslande, gränslar min vespa och försvinner nedför backen, genom rondellen och bort mot bron.

Men sanningen är att jag redan vet en hel del, att jag följt hans första vädjan om en liten undersökning, att jag motvilligt ringt några samtal, ställt frågor, lagt ihop ett och annat, varpå jag slutligen blivit lite nyfiken. Det är så intelligenta människor fungerar, de får folk dit de vill utan att man märker hur.

»Och skulle du i så fall kunna berätta?«

Tobbe talar inifrån ett bandage. Rösten är grumlig och

det enda som syns är spetsen av en näsa, en glipa för ögonen och två spretande fingrar på vänsterhanden. Högerarmen hänger hjälplös intill honom, gipsad och monterad i ett rasslande arrangemang av kedjor och stålskenor. Resten av överkroppen är bandagerad med bulliga formationer kring axlarnas och nyckelbenens frakturer. Underkroppen ligger under filten, skonad eftersom benen satt fast i trasslet av passagerarsätets säkerhetsbälte under de femton sekunder på jorden då hans överkropp doppades i asfalten utanför bilen. Tobbe hostar till och högerarmen knarrar stillsamt i sina skenor.

»Du kanske bara kan skriva ned det om du inte orkar sitta här och prata. I punktform eller så.«

Han hittades bokstavligen i rännstenen. Den ena halvan av ansiktet såg ut som en nyss uppskuren vattenmelon. I famnen hade han ett kvinnoben, till låret klätt i en beige strumpbyxa med förstärkning i tån. Det är en vecka sedan.

»Punktform?«

Intill Tobbes medvetslösa och blödande kropp stod bilen med nosen in i skyltfönstret på en pizzeria, där ett antal gäster förvånat betraktade Tess som klev ur framsätet med handen kupad om sin brutna näsa. Bakom pizzerians bardisk hängde en liten och platt teveskärm där en likadan Tess, men med näsan hel och pudrad, riktade frågor till en kändis. Scenen är redan allmänt känd, och jag har beskrivit alla dess detaljer för Tobbe. Men han är långtifrån nöjd.

När han motvilligt slumrar in i en ny femminutersdvala ställer jag mig vid fönstret och ser ut på sjukhusets parkering. Sedan går jag fram till sänggaveln och lossar tejen bakom

den nästan tomma tabellen intill hans brandgula kateterpåse. Jag skriver på baksidan med en kort blyertspenna som jag hittar på sängbordet:

Jaha, vad har vi? Vi har en före detta entreprenör som sitter på rätt stol men på fel fotografi. Vi har en bilburen programledare som tittar in i kameran. Vi har ett första skratt. Vi har en femtonåring utan trötsamma dröjsmål mellan idé och handling. Vi har hennes pappa, en polis med hästsvans. Vi har den perfekta applåden, som ännu inte inträffat. Vi har en knarkande trollkarl, en vild sopstrejck och en fredag som försöker krångla sig ur sin människokostym. Vi har mig, Max.

Jag går ut på parkeringen och röker två cigaretter. När jag kommer in igen ligger han och frustar in i texten som jag lämnat på hans mage.

»Vad menar du med det här? Vi har en knarkande trollkarl? Vi har mig, Max? Vad är det här för skit?«

Tobbe lägger ned pappret på täcket bredvid sig och försöker fösa undan bandaget kring ögonen med sina två tillgängliga fingrar.

»Vem kan begripa något av det här? Applåder? Polis? Vad fan är detta?«

»En sammanfattning, plus en del gissningar. Den korta versionen.«

Hans svullna ögon tittar ut på mig och jag tar pappret och fäster det åter med tejpén intill kateterpåsen och lägger tillbaka pennan. Tobbe stönar dämpat, jag hör hur han byter strategi.

»Max. Du är, till skillnad från mig, fri att göra ytterligare efterforskningar.« Han gör en gest med benen och den fria armen för att betona sin belägenhet. »Och dessutom tycks du i dagsläget vara den ende med lite överblick.«

»Jag vet. Inte ens polisen«, säger jag. »Eller tidningarna.«

»Nej, inte ens polisen, inte ens tidningarna. Men *du* kan göra det här. Det behöver inte ta någon tid alls.«

Som jag sa, det är så intelligenta människor fungerar. Det vi andra kan välja mellan är att antingen göra som de vill på deras sätt, eller att göra som de vill på vårt eget sätt.

»Följ bara mina instruktioner. För det första: blanda inte in dig själv, Max.«

»Varför inte?«

»Håll dig kort, kronologisk, begriplig. Inga jävla åsikter. Prata med folk och skriv bara det man egentligen behöver veta.«

»Det man egentligen behöver veta?«

»Just det. Det enda man egentligen behöver veta.«

Därmed är jag surrad vid rodret. Jag föreställer mig att han ler milt under sitt bandage vid den tanken, men att rörelsen ändå svider till i kanterna på ansiktets oläkta sår.

»Ge mig bara sammanhanget, inte en massa ovidkommande detaljer, inga utvikningar. Och Max, kom ihåg: det är bara jag som ska läsa det.«

Som sagt, han hade en massa instruktioner. Men det är jag som skriver.

Förmodligen hade det kunnat vara vilken dag som helst på den här gröna jorden, men det är om i dag som detta handlar, en fredag i augusti en bit in på seklet. Luften är fylld av tre saker: dels av värme: en tung andedräkt från ingenstans, dels av trängsel: det slags vimmel som uppstår vid sommarens slut när alla återvänder till stan, och dels av odör: en sopstrejk som efter två veckor nått sitt krön och börjat lukta.

Så långt är alla överens. Jag har talat med de inblandade, spelat in deras utsagor på en digital bandspelare som en riktig reporter, gjort noteringar i mitt block, nedtecknat särskilt utstickande detaljer och sedan har jag åkt hem och försökt hitta ett lämpligt sätt att trava den här dagens timmar på utan att lyckas det minsta. Staplar fungerar inte, och inte diagram eller parallella linjer eller kolumner, och inte listor med pilar och pratbubblor, och för varje gång jag misslyckas stoppar jag ned bandspelaren i fickan igen och lämnar min lägenhet för en ny runda bland de medverkande. Ju mer information jag har, inbillar jag mig, desto enklare borde det vara att finna och nedteckna sanningen. Det tar flera veckor innan jag överger den föreställningen, och ytterligare några dagar innan jag istället börjar luta åt motsatsen. Till slut blir jag sittande i röran av utskrifter, noteringar, klockslag, hjärtslag, årtal, en massa tid som trasslar sig med sina händelser.

De inblandades minnen beskriver snarlika förlopp i den mån de korsar varandra: Solen klyver horisonten klockan fem respektive halv nio, vinden är först västlig och svag, men vrids sedan mot öst och hårdnar, det är som varmest kring lunch och vid sju startar ett duggregn som följer med dagen

ut i kvällen och upphör runt midnatt. Världen är trots allt sig lik i våra ögon, ganska sig lik åtminstone, och det är kring detta *ganska* som människan spinner sin tillvaro, kring sanningens små skrattande marginaler, vilket är just den plats där den här dagen utspelar sig. Hur som helst, och det är egentligen det enda man behöver veta: att det är augusti, att det är varmt och luktar sopor.

Dagen börjar med att han svarar i telefon. Han trycker på skärmens lilla gröna lur och säger sitt namn nästan innan han vaknat, inbäddad i den akuta känslan av att han missat något, försagt sig eller begått ett förödande misstag. Det är på detta sätt som hans dagar börjar numera, i något som liknar motsatsen till de lekfullt skuttande får som folk räknar in i hagen för att skynda på ett insomnande: som en hastig evakuering av nämnda hage, ett maniskt utfösande av en uppsättning andra möjliga liv än det som levs här och nu, en utrymning som om syftet var att vakna fullständigt tömd, famlande utan att veta efter vad. Det är som att gå ut på ett fält och känna att ett oväder just dragit förbi men inte se några spår av det, eller begripa varifrån det kom eller i vad det bestod. Det enda han känner är stillheten efteråt och aningen om att ha missat något. Det är så han vaknar, Tobbe, med ett välriktat fall, uthållt ned i dagen.

En kvinna presenterar sig med ett namn som han inte hör.

»Jag undrar: Är soffan kvar?«

Tobbe reser sig ur sängen och stapplar ut i vardagsrummet. Längs dess ena långsida står den, klarröd med en blå kasse torr tvätt i.

»Soffan?»

»Annonsen. Eller är den såld?»

Han sätter sig i den. Tobbe har nästan glömt soffan, som är ett exemplar av världens mest sålda, en global standard-pjäs med den nya sortens ben i aluminium, fyra år gammal och mycket fräsch, ett ord som han nu minns att han använde i den annons han formulerat nästan en månad tidigare. Soffan är fin, men lite för stor för hans lägenhet, och för simpel. Dessutom har han hittat en annan.

»Den är kvar«, säger han och går ut i badrummet och låter pyjamasbyxorna falla mot kakelgolvet. Han står framför den stora helfigursspegeln och tar med sin lediga hand om sitt kön och drar fram hela paketet så att det blir synligt nedanför magen. Han bligar ned på det som på en gammal avflyttad bekant. Den tilltagande mängden underhudsfett i buk och bäcken har på något sätt gått ut över paketets storlek. Själva ögat, som han håller ut och riktar upp mot sig, stirrar anklagande tillbaka.

»Så den är fin då? Klarröd? Inga fläckar?»

»Klarröd, inga fläckar. Som jag skrev i annonsen: den är som ny.«

Tobbe håller telefonen mellan axeln och örat medan han virar en vit handduk om magen och går ut i köket.

»Det låter ju bra. Skulle jag kunna komma och hämta den ikväll?»

Bönor i den ena luckan, vatten i den andra, därpå ett metalliskt brummande som han lämnar för att gå ut i hallen och titta på den tomma plats där morgontidningen borde ligga.

Först om två minuter skulle de fjorton sekunder passerat som försäljaren av maskinen lovade att en espresso skulle ta att tillreda.

»Ikväll går bra. När hade du tänkt dig?»

»Kring halv åtta. Eller är det för sent?»

»Halv åtta går fint.«

Hon får adress och portkod och de avslutar samtalet. Han stänger av maskinen och går tillbaka mot badrummet. När han passerar den stora spegeln på väg in i duschen vänder han blicken rakt mot nordväst, mot handfatet och hyllan med den trefärgade tandborsten, via de drömmande förorterna längs den grönt vaggande tunnelbanelinjen, mot rikets södra fjällandskap och vidare genom de norska bergsmassiven och ut över Nordsjön, där han låter sina smala ögon vila medan spegelbilden förgäves glör snett in i hans nacke. Först efter duschen, med spegeln igenmurad av ånga, låter sig hans kropp åter betraktas med jämnmod, som någon annans suddiga spegelbild, som en varelse som rör sig i en tid parallell med hans egen och som bara just här, i ångan, råkar dela badrum. Han drar med duschskrapan över imman, varpå varelsen försvinner och han själv kliver in.

Spegel ska brukas enbart i små doser under väl övervakade stunder med jaget intakt och impulserna på mattan, ungefär som socker, eller knark, eller tankar på död och oändlighet, annars riskerar man att falla framstupa. Man ska inte konsultera en spegel i de stunder man tror att det är nödvändigt, eller i avvärjande syfte, eller för att slå fast en sanning, eller för att hindra något halt inom sig från att slinta

och fara iväg. Speglar är inte bekräftande i pressade situationer, de tål överhuvudtaget inga krav och ger aldrig upp- rättelser på kommando. De är fullständigt oberäknliga, och den som förnekar detta har inte varit extra trött en morgon, fäst blicken vid någon detalj snett bakom huvudet där i spegeln och plötsligt fått se sig själv glida in bland skuggorna. Till sin natur är speglar lika opålitliga som det mänskliga ögat, och de förhåller sig till tiden på samma sätt: dröjande i den ena sekunden och springande i nästa. Han tar handduken från hängaren, drar den över sitt ansikte, lutar sig lite framåt och granskar sin bild.

Den första gången jag såg in i Tobbes ögon kände jag något som jag långt senare skulle definiera som samhörighet. Då ska man veta att detta inte är någon dussinkänsla i mitt liv. För det mesta ser jag in i andra människors ansikten med främlingskap, eller möjligen fångenskap, som ett nyss transplanterat organ som lyssnar till omgivningens planer på avstötning, eller en kropp i ett kylrum som plötsligt kommer till liv och ser sig om. I min trappuppgång ersatte till exempel de andra invånarna förra året synkront sina namnskyltar på ytterdörrarna med en samordnad och alldeles ny sorts skylt som berättade samma sak fast med knubbigare bokstäver, och jag antar att det är just samhörighet de känner när de glider mot hissen om morgonen i sina strama rakvatten och fruktiga parfymer och låter blickarna svepa över dessa likadana skyltar. Det händer att jag får en menande blick mot min ytterdörr när jag möter en granne i trappen, eftersom jag är den ende som ännu inte företagit en tur till den utvalda

skyltmakaren i city för att bokstavera mitt namn och betala, och anledningen till att jag avstår är just tanken på samhörighet – inte skräcken för den utan skräcken för det som uppstår när den trots allt inte infinner sig, tanken på den uteblivna samhörigheten, hålet där den borde lagt sig tillrätta.

Tobbes ögon, och det är egentligen det enda man behöver veta, är bruna och mjuka som honung och mjölk i november, och jag mötte dem alltså med känslan av en sträv och oblodig sorts samhörighet. Han stod på tröskeln till vårt klassrum, vår klassföreståndare vinkade in honom och pekade mot platsen bredvid min, som givetvis var tom, och hon var entusiastiskt viftande som bara lärare kan vara inför gossar av Tobbes kaliber. Vi elever förstod vem han var bara på hennes sätt att välkomna honom i klassen, vinkandet som kunnat ske med en stor svartrutig Formel 1-flagga, eller med en dånande salut av fem kanoner, eller en smattrande fanfar på trumpet, eller en rafflande samling slagverk, men som nu, i brist på andra attribut, förrättades med hennes öppet viftande vänsterhand. *Kom in, kom in, kom in*, sa hon, och alla utom jag drog samma slutsats: att det var fråga om en tönt. Jag tänkte att det kanske var en allierad, för detta var sent åttiotal, och redan då var studieambition djupt omodernt för pojkar i högstadiet. All sorts intresse för skolans pedagogiska innehåll ansågs som fjäsk eller misstänkta bögerier och fördömdes kategoriskt: läsläsning och handuppräkring var förbjudet och prov med högre betyg än knappt godkänt antändes med en ordlös beröring av en bic-tändare under påföljande rast. Det var en sorts lag som det bara var att rätta

sig efter, som aldrig ifrågasattes eller förekom i några diskussioner. Den uttalades inte och behövde inte heller deklarerats för dem som kom nya, den bara var där, ungefär som de veka träden på skolgården, som den spruckna asfalten under dem: som ett givet landskap, ett faktum.

Jag hade länge varit ensam i klassen om att se mina prov brinna, så länge att jag börjat be lärarna att inte ange mitt korrekta resultat på dem utan sätta en lägre siffra, så nära noll som möjligt, och sedan ge mig det egentliga resultatet muntligt efter lektionen. Därför väckte vår frökens iver, tillsammans med det faktum att han i handen bar några skolböcker med viss ömhet, mitt intresse. Vi betraktade honom: jag nyfiket, fröken animerat och resten av klassen skeptiskt men ändå med odelad uppmärksamhet.

Tolv steg hade han på sig att göra ett första intryck, och det enda man behöver veta om Tobbe är att han omsorgsfullt tog tillvara varje meter. En gänglig och välbalanserad reslighet uppenbarade sig för oss under de första stegen utmed svarta tavlan och förbi fröken, innan han svängde nittio grader och började gå nedåt mot skolbänkarna med sträckt nacke. Han hade leende hållit kvar hennes blick när han passerade katedern och släppte den sedan och riktade den ut mot rummet. Han betedde sig inte som väntat, som han borde. Han var på inget sätt normal. Hans kinder blossade inte av rodnad, han såg inte på sina skor, han lät inte huvudet sjunka in mellan axlarna av våra blickar. Han gick genom rummet som om han nyss klätt det på sig, som om han i hemlighet ägde luften i universum och därför kunde bruka

den som han ville. Han bara gick, fem steg, sex, sju, åtta, med ansiktet rakt mot oss, leende och intresserat, som om det var han som utforskade oss och inte tvärtom, med sin ena hand runt den lilla stapeln av böcker och den andra avspänt dinglande vid sidan. Inte ens hans händer var röda, och hans fria hand kraftrade inte längs byxbenet som en blind insekt, eller kröp ned i framfickan och gömde sig. Handen bara hängde där, och runt handleden satt en klocka med läderarmband. Den var gammaldags med vit urtavla och tydliga romerska siffror, en sådan som bara gamla gubbar hade, utan ljud och alarm eller några som helst finesser, och trots att klockan var fel kändes den plötsligt helt rätt, som om den hittat ett sammanhang tillsammans med Tobbes bruna intresserade blick och lugna steg genom klassrummet. När jag såg klockan där på hans handled visste jag att han aldrig skulle bli retad för den, tvärtom skulle jag inom några månader hitta en liknande modell i en trälåda under disken på en secondhandbutik och spanna den runt handleden, och även börja bära hängslen och jodhpurs, och vi skulle snart komma att stega till skolan med spetsarna av varsitt paraply mot asfalten, och på sommaravslutningen skulle han ha svart kavaj och en fluga i röd sammet, något som ett halvår tidigare var lika otänkbart som ett kliv genom en betongvägg. Tobbe blev en sorts amnesti utan att jag förstod riktigt hur det gick till, mer än att mitt dittills tomma universum plötsligt var bebott av en till, och jag antar att allt började under den där promenaden. Han var snygg på det sätt som egentligen bara vuxna kunde vara: genom att fylla ut en sorts bredd, röra sig långsamt i

rummet, genom att till synes omedvetet tugga på kindernas insida och se sig omkring med klara, vidöppna ögon. Hans bruna och tjocka hår var kortklippt och mer praktiskt än snyggt, men ändå snyggt just därför, i de stilfulla sekunderna innan sjävigheten blir vårdslös, som om han faktiskt hade en snygg frisyr utan att ägna detta en tanke, utan att ha håret som ett ämne i sitt liv. Det var ögonen det handlade om, men också näsan: rak och koncentrerad och utan plötsliga skred av pormaskar och ensamhet som öppnade sig, inga blemmor som oväntat slog ut i världen i en viss vinkel, och munnen: bred och omedveten, en levande organism som förde en egen tillvaro där i ansiktets nedre regioner, med ett eget och fyligare språk för allt. Hakan var kluven på ett sätt som jag dittills bara observerat på skådespelare, en yxa som gjort en ansats till att landa men sedan ångrat sig och lämnat blott minnet av en egg, en liten skreva för förvaring av det mesta. Mer än en gång skulle Tobbe under de kommande femton åren somna med en kvinnas pekfinger vilande just där, utan att han någonsin skulle veta vems puls det var som kändes.

Under de sista stegen såg han rakt på mig, med höjda ögonbryn och underläppen aningen framskjuten, med en pojkaktighet formulerad från ett annat ställe än pojakens. Han drog ut stolen ljudlöst, satte sig ned och riktade blicken mot läraren, som precis som resten av klassen betraktat Tobbes steg in i rummet i ett tillstånd av total förlamning. Det var under den knappa halvminuten, under dessa tolv steg, som jag insåg att det skulle bli människor av oss pojkar och flickor därinne, riktiga människor.

När det ringde till rast vände han sig mot mig och sträckte fram handen. Den var torr och stadig.

»Tobbe.«

»Max.«

»Jag har hört att de bränner proven om man är för duktig.«

»Ja, det är ju bara tjejer som får vara bra.«

»Synd.«

»Ja, men man kan be fröken att skriva fel siffra.«

»Synd om dem, menar jag. Idioterna.«

Veckan därpå, när en låga närmade sig hans första prov, ett i fysik med tjugofem rätt av tjugofem möjliga, stoppade han nogsamt in tändaren i ägarens mun, slöt dennes läppar med fingrarna och höll dem kvar medan blånaden steg.

Åren som följde hände det att någon sa att han liknade Brad Pitt, eller Jimmy Connors, eller Cary Grant, och möjligen var han en hisnande blandning av de tre eftersom han hade något av dessa snygga mäns snygghet i sig, men de flesta skulle trots allt säga att Tobbes ansikte, sett snett framifrån, med blicken bakom en hängande lugg och underläppen trumpet utskjuten, vid ett hastigt ögonkast var identiskt med Brad Pitts. De hade samma köttiga mun med ett eget liv, tusen olika vinklar för näsan att nyansera situationen med och samma stadiga ögon med förmåga att segla in i andra människors mjukdelar. Folk älskar att likna människor vid andra människor för att hålla reda på dem – särskilt snygga människor eftersom snygga människor liknar varandra medan fula är fula på sitt eget vis, ungefär som städer.

En dag långt senare mötte jag Tobbe i just den här snygga staden och stod under någon minut och betraktade honom på avstånd eftersom han var inbegripen i ett telefonsamtal. Det var strax innan sekelskiftet och jag hade ännu ingen mobiltelefon, men Tobbe hade redan avverkat en handfull modeller. Han gjorde inte som alla andra gjorde på den tiden, skrek med munnen och blicken enfaldigt riktad mot telefonens mikrofon, utan talade lugnt och stilla medan han kisande såg sig omkring. Jag kan fortfarande se honom framför mig just så. Det är en bild från en tid då han representerade allt som var nytt: ekonomin, stilen, framtiden – ja, ibland verkade han ha hela det kommande årtusendet inom sig likt en snäcka med havets brus. Han behövde aldrig berätta vem han var, det räckte med att se på hans kläder, känna vinddraget av oavbruten framgång och höra hur han uttalade ord som *plattform* och *induceringsverktyg* som om han själv ägde bokstäverna i dessa ord, förvaltade dem på ett gigantiskt gods med en omgärdande snårskog av andra obegripligheter. Han hade utbildat sig utomlands efter gymnasiet och kommit hem som en vinnare, en ny sorts vinnare som egentligen inte behövde direkt vinna för att räknas som vinnare, eftersom själva ramen inom vilken han befann sig garanterade vinst. Det var åtminstone vad alla trodde i början. Riket hade fått sin första minister vars huvudsakliga funktion var att se till att hjulen under Tobbe och hans kollegors nya företag, baserat på ett av hans program, rullade utan onödigt gnissel. Självt ägnade jag mig åt de små mekanismer som omslöt mattskivan och slutaren inuti en kamera, eller åt att stå med pjatten i ett mörkrum och

försöka frammana rätt sorts grått i en gyttjegrå himmel, eller åt att sitta i skuggan på en perrong på Howrah och vänta ut rätt sorts ljus: tre timmar den första dagen, fem timmar den andra, och på utställningens vernissage, en blygsam tillställning förlagd till min egen studio, gick Tobbe runt med ett litet knastrande plastglas med rosévin och talade om pixlar, *pixlar*, som om världen i denna form funnit ett slutgiltigt utlopp. Vi blev aldrig riktigt sams på den punkten.

När ångan åter lägger sig drar han på nytt med gummi-listen över spegeln och lutar sig fram. Läget är ett annat nu. På ett egendomligt sätt har förfallet i hans ansikte samordnats med det yttre förfallet i hans liv, med konkursen, med den tröga smet som därefter slutit sig om honom. Det hela är mycket stillsamt: hårfästet som oförtrutet klättrar mot himlen, nätet av skrynklor som brer ut sig under ögonen, fårorna som djupnar mellan näsvingar och mun. Det hela är stillsamt men segt, stillsamt men klängande och obönhörligt. I julas hade han en gång stannat vid en filmaffisch utanför en biograf och betraktat Brad Pitts sneda leende mot himlen. Under samma lopp av år på jorden hade tiden kastat sig över Tobbes ansikte utan att knappt röra vid Brad Pitts, annat än för att förfina detaljerna och få det att mogna till en vuxen mans fulländning. Tobbe stod där länge, lika länge som han brukade stå framför spegeln hemma, och hur han än tittade på Brad Pitt såg han bara Brad Pitt, det fanns inget annat där bakom som fladdrade till när man såg in i det tillräckligt länge, ingen andra sida av saken, inget alternativ som syntes bara när man kisade.

När han nu drar med gummilisten över spegelglaset en tredje gång ser han ett fullbordat porträtt av sig själv, nästan fullbordat, en variant med uppenbara likheter, men trots det bara en version. Inifrån känns det som om ett membran utan förmåga att leda värme lagt sig mellan honom själv och hans yttre. Samma sak som händer varje morgon händer även i dag, och efteråt måste han sätta handduken över huvudet och gnugga med händerna hårt i en evighet för att det ska försvinna: han ser Tobbe, för visst är det Tobbe, men det är ändå inte Tobbe. Det är bara nästan Tobbe.

Trots att Stockholm är litet till ytan är avståndet allt. Det är egentligen det enda man behöver veta om den här platsen. Avståndet rymmer en världsåskådning som handlar om hur tillvaron delas, inte bara mellan arbete och fritid, eller mellan hemmet och världen, utan också om hur en stads exteriör disponeras så att olika människor aldrig berör varandras sfärer, trots att de bokstavligen står rygg mot rygg i tiden. Staden är en kropp med separata organ som inte har några andra förbindelser med varandra än de rent formella: i att de kan genomborras av en och samma tunnelbanelinje och att resenärerna därför i praktiken, årets alla dagar där nere i underjorden, drar andan i varandras efterlämnade andetag i vagnarna, eller i det att de lyder under samma politiska regim och tillsammans får erfara hur en del av staden dräneras i samma årtag som en annan frodas, eller i det att man kan köra en tur med en vespa och med lätthet passera fyra stadsdelar och en handfull förorter under en och samma timme.

Staden är som hjärnhalvor med förlorade förbindelser. Man vet helt enkelt ingenting. Det kan regna i Humlegården och inte på Bredängs Torg, och dessutom: utan att någon i Bredäng någonsin får reda på det. En och samma pokerhand har olika valörer väster och öster om Centralen, ett struket c byter höjd ett par gånger mellan villorna i Stureby och dem i Val-lentuna men landar till slut på samma ton. Även tiden rör sig annorlunda. En minut, till exempel, går något långsammare vid Näsby Allé än vid Slussen, och utan att någon närmare försökt förklara fenomenet. Detta är fakta som alla förhåller sig till på samma sätt som de förhåller sig till sitt eget blod-omlopp, det vill säga hela tiden men ändå inte alls. Ytterligare ett vardagligt exempel: var som helst på Södermalm kan man under en regnfri eftermiddag få se två människor bära en soffa mellan sig i ett eller ett par kvarter. Sådant händer aldrig två kilometer nordöst, på Östermalm, aldrig någonsin. Där ser man inte heller folk som kliver ut genom sina portar i karaktärlösa joggingbyxor och haltar till närmsta livsmedels-butik för att köpa filmjolk, såvida de inte är lokala celebriteter eller rikskända skådespelare med livslång vaccination mot andras blickar. I dessa egenheter skiljer sig staden inte från andra städer: en harkling låter annorlunda beroende på var i staden man befinner sig, mobilerna låter annorlunda, applåderna, bilarna, även hundarna låter annorlunda och ser annorlunda ut.

Sedan många år är jag bosatt i en lugn del av staden där hundarna blivit allt mindre och mer nytvättade med åren, en förort med hus från trettioalet och framåt där de flesta gator

börjar vid tunnelbanan och slingrar sig uppåt för att avslutas med en vändplan på en kulle, eller så löper de parallellt med tunnelbanans sträckning till nästa station för att plötsligt byta namn vid ett torg och lunka vidare söderut. Detta område var under sjuttio- och åttiotalen uteslutande bebott av hasande pensionärer och gamla rövare som brukade sitta och slänga käft med varandra i solen under helt vanliga eftermiddagar. Det fanns ett antal små nedlagda industrilokaler som inhyste en del ateljéer som hyrdes ut för kallhyra av glömska hyresvärdar. Jag hade min fotostudio i ett flagnande hus några kvarter hemifrån och där brukade jag stå i fönstret och röka och se på när folk med färgfläckade underarmar promenerade till tobaksaffären och köpte billiga cigaretter och hälsade på varandra med små nickar. På nätterna var det någon bil som stals, någon narkoman som dog och några som grälade tills polisen kom. På dagtid uppstod små samtal på det lilla kaféet vid lunchtid, som en konstnär som råkat bli känd hänvisade till som *inspirerande* i en intervju, varpå tidningen ägnade området ett reportage. Det är bara ett exempel på hur tiden går i den här staden: först går den inte alls och sedan går den fortare än någonsin, som om något förlorat ska jagas ikapp. Under åren som följde invaderades förorten av en yngre, överbliven innerstadsbefolkning. Med den flyttade också barer, gallerier, delikatessbutiker och restauranger in som kunde skänka de boende en känsla av välbeställt centrum utan att den självbelättna och kaxiga föreställningen om att befinna sig i periferin spolierades. Det var perfekt: trots att områdets knarkarkvartar sedan länge var

tömnda och de udda existenserna och originalen motats ännu länge söderut kunde en orakad och avspänd stämning fortfarande anas över bygden, tacknämlig att vada i för alla som flyttat in.

Egentligen gillade jag inte stället, eller snarare: jag gillade platsen men inte tidpunkten. Folk var för skevt leende, söndagsmorgnarnas gummitofflor som släntrade mot livsmedelsbutiken för synkroniserade, de överdrivet vänligt öppnade dörrarna för många. Och ganska snart började de slå igen framför en. Den tidigare så loja och alltigenom bruna krogen bytte över en helg regim och namn och matsedel, halverade portionerna och dubblerade priserna. En halvtom ölburk slängd i en sandlåda ledde till ett litet mammauppror. Tobakshandeln tvingades slå igen eftersom den sålde felimporterade cigaretter. Ordning påbjöds och reda inträdde och ganska snart satt en lapp på min vespa med hot om polisanmälan om jag inte flyttade den från den plötsligt fridlysta gräsplätten utanför mitt hus. Plötsligt kändes det som att jag kommit för sent till platsen där jag långt tidigare bosatt mig. Å andra sidan följer en sådan risk med varje adress, särskilt här i staden, som om känslan av att vara lite sent ute var inbyggd i själva dess organism.

Denna fredag ligger doften av Tess fortfarande som en sky i hallen, genom vilken hon nyss passerat. Inom några timmar ska jag gränsla min vespa och ta mig till samma arbetsplats, det stora tevetuset på andra sidan stan. Eftersom hon är gift med någon annan än mig finns en universell uppsättning föreskrifter att följa, som inte behöver ifrågasättas,

eller ens definieras, eller alls uttalas. Att aldrig anlända tillsammans till jobbet är en av dem, och de gånger hon verkligen skjutsar mig dit släpps jag av ett par kvarter därifrån och får promenera den sista biten, oavsett väder. En annan är att inte lämna några spår på varandras kroppar, vilket är den regel jag av misstag brutit mot kvällen innan, och sedan hon gått står jag en god stund och funderar på konsekvenserna av denna oöverlagda handling. Medan jag väntar på Tobbe samlar jag ihop bilderna från min och Tess semester, bilder som jag personligen hämtat från labbet dagen före, den typ av labb som knappt finns längre och som flyttat från ljusa lokaler i centrala kvarter till källarlokalerna i avkrokar, med grusiga trappor och våt lukt från väggarna, med märkliga öppettider och uteslutande sträva män i skägg som kunder. Längre kunde man se en eller annan legendariskt haltande fotograf därnere bland kartongerna med papper och femlitersdunkar med vätskor. De stod vid disken och satte gammaldags kryss på kontaktkartor med stora spritpennor och diskuterade kanter, vita eller svarta eller inga alls. Kanterna på de bilder jag hämtat ut dagen innan är svarta, men i övrigt är bilderna obrukbara. Jag slänger alla utom en i sophinken, glömmer saken och värmer fyra bullar i mikron. Sedan knackar Tobbe på dörren.

I mitt minne är situationen som följer en händelselös räcka av snart glömda detaljer, en sådan förmiddag som när den väl passerat ligger och kurar namnlös i tiden och snart blir omöjlig att återkalla ens om man måste. Jag själv är fortfarande kvar i det där märket jag satt på Tess kropp eftersom

dess konsekvenser har börjat galoppa iväg för mig, och jag känner något som skulle kunna beskrivas som odefinierad ånger. Sedan kommer Tobbe, lagar datorn och går sin väg. Det är underligt att man lever överlappande liv utan att ha möjlighet att minnas varandras dagar, men i mitt minne händer inte mer än så. Vi är ett par lunkande figurer i en tvårummare, den ene suckande hålögd, den andre disträ och rökande, två gamla bekanta i vars välkomstkram en hel del hjärtlighet kan siktas. Jag ber honom laga min skrivare utan att han gör det. Vi dricker kaffe och diskuterar något utifrån ett fotografi. Det är egentligen det enda jag själv minns av hans besök.

Tobbe har bara ett ärende denna fredag: att ta tunnelbanan hem till mig och göra en reparerande översyn av min dator. Det kan tyckas som en dag i händelsemässig fattigdom, men faktum är att den här dagen är ovanlig i den bemärkelsen att Tobbe har någonting inplanerat överhuvudtaget. Vi ses inte så ofta men hörs varje vecka. Om jag inte upprätthöll vår kontakt skulle den sannolikt bli tillräckligt gles för att försvinna, vilket är vad som hänt med de övriga av hans gamla vänner. Det är jag som ringer, föreslår att vi ska ses eller bjuder med honom på olika tillställningar. I nio fall av tio tackar han nej, och i det tionde fallet kommer han men går hem tidigt och undviker alla gamla bekanta. Han kom bland de första på inflyttningsfesten i min nya studio sedan jag blivit avhyst från den gamla, satte ned en pjäs i kristall mitt på bordet jämte en jumboflaska med champagne och hällde i sig två drinkar, men när festen kommit igång

tog han mig på axeln och sa att det var dags att gå hem. Medan vi kramades adjö gav jag mig själv löftet att ringa honom oftare, vilket jag alltsedan dess hållit. Vi pratar om nästan ingenting, men varje gång vi talas vid lämnar jag ett hålrum någonstans i mitten om han skulle vilja berätta något. Jag tystnar bara, väntar och harklar mig, för en sak har jag lärt mig: det är i glappen folk börjar prata, om de nu vill prata. Hittills har Tobbe varit tyst under tomrummen jag lämnat åt honom, sekunderna har fått löpa utan att något annat hörs än ljuden som omger våra respektive kroppar, en knäppande vattenkokare eller ett stillsamt slammer från en kastrull som någon av oss ställer på spisen, eller trafiken omkring honom när han går på gatan, eller grannens radio genom mitt öppna köksfönster, och så några harklingar, ett utdraget *jaa* och ytterligare några harklingar innan samtalet sätter igång igen, om något annat. Jag pressar honom aldrig mer än vad man normalt pressar en vän som man slutat förstå sig på, utan kan bara konstatera att konkursen för några år sedan tycks ha drabbat honom hårt – om än inte ekonomiskt eftersom han uppenbarligen inte utför något arbete för sin överlevnad. Sanningen är att hans tillvaro från konkursen fram till denna dag då han tar tunnelbanan hem till mig, en period på fyra eller fem år, en tillräcklig tidsrymd för många att byta liv, personlighet, karriär, land, äktenskap, familj och ideologi under, förblir tom för mig. Jag förstår aldrig vad han gör, mer än överlever. Han är ofta utomlands, men jag har känslan av att han mest sitter och stirrar på någon uteservering och skriver några vykort, att han går ned

till stranden, petar med tårna i kanten på havet och går tillbaka, att han köper en tröja i hotellets shop och åker hem igen. Jag vet inte vad han gör på sina resor och jag vet inte vad han gör när han är hemma, men jag tror att svaret är det samma: *ingenting*. Dag efter dag passerar utan att han dör, och däri ligger dagarnas funktion. Ensamhet är inte ett ord jag skulle använda om honom, eftersom detta ord signalerar en upplevd brist, och jag är osäker på om Tobbe upplever sig som ensam, eller övergiven, eller ens isolerad. Ödslighet är ett bättre ord, eller möjligen ödeläggelse, en övergiven bit mark som ligger kvar i solen och dammar när byggnaderna rasat och forslats iväg. Med ett modernt begrepp skulle man kanske säga att han är deprimerad. Kanhända finns universums svärmod i hältan mellan två synapser, och möjligen kan det motas med ett piller eller två i rätt kulör, men jag tror inte att Tobbe själv skulle gå till doktorn och be om en medicin, för vad är problemet? Vad kunde han rimligen säga? Att han är på avvägar från sig själv, att han är borta, förlorad ur sikte, att den egentlige Tobbe under ett obevakat ögonblick tycks ha slagit in på en avfartsväg? Det är som med mycket annat i den här stan: man vet *ingenting*. Kanske vet han inte ens själv varför han sjönk efter den där konkurrens medan de andra inblandade flöt. Ändå är det antagligen det jag väntar på med mina pauser i våra samtal, ett svar som aldrig tycks komma, på en fråga som jag aldrig är i stånd att formulera.

Hur som helst är den Tobbe som kommer hem till mig den här dagens förmiddag på något sätt vilse, vilket egent-

ligen är det enda man behöver veta för att förstå vad som sedan sker. Våra minnen beskriver snarlika förlopp, *nästan* snarlika förlopp, världen är sig lik i våra människoögon, *ganska* sig lik, men två saker snurrar omkring där i vallgraven mellan oss när han står i min hall: hans innerliga önskan att slå en kullerbytta och landa någon annanstans i världen, eller någon annanstans i tiden, och det fotografi som han en stund senare får syn på.